

СИЛАБУС

з навчальної дисципліни «Психологія наукової діяльності та лідерство в дослідженнях»

для здобуття третього освітньо-наукового рівня вищої освіти

Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

Обсяг курсу – 3 кредити (ECTS): 14 годин лекції, 16 годин – практичні заняття, 60 годин – самостійна робота.

Викладач курсу – Омельченко Галина Юріївна, к.е.н., старший викладач ЗВО кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін (<http://new.khntusg.com.ua/staff/omelchenko-galina-juriiivna>)

ОПИС КУРСУ

Пререквізити – базові знання з дисциплін: «Академічна доброчесність та етика наукового пошуку», «Українська мова наукового спілкування», «Методологія та організація наукової діяльності», «Філософія».

Коротка анотація дисципліни (загальна характеристика, особливості, переваги).

Навчальна дисципліна «Психологія наукової діяльності та лідерство в дослідженнях» є однією з дисциплін освітньої складової підготовки здобувачів PhD та посідає важливе місце в структурно-логічній схемі підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент», у результаті опанування якої вони розвинуть здатність до професійної рефлексії і практичні вміння, спрямовані на аналіз психологічних особливостей наукової діяльності та їх урахування у процесі написання дисертаційного дослідження і подальшої власної наукової діяльності, зрозуміють закономірності взаємодії людей в системі «керівник-підлеглі» і «лідер-послідовники», механізм висування в лідери, співвідношення лідерства і управління, риси особистості, які необхідно розвивати для того щоб стати лідером, особливості лідерства у сучасному суспільстві, досягнення професійної успішності.

Вивчення даної дисципліни дає можливість здобувачу вищої освіти:

знати:

- особливості психічних явищ, закономірності розвитку психічних властивостей особистості,
- основи взаємодії і спілкування особистості у малій групі;
- індивідуально-психологічні властивості та якості особистості як суб'єкта наукової діяльності, що сприяють самореалізації і професійній успішності;
- вплив функціональних станів працівника на процес та результати діяльності;
- діалогічні форми спілкування у спільній діяльності;
- існуючі та / або створювати (за потреби) нові теоретичні моделі та психологічні підходи до аналізу й інтерпретації одержаних результатів наукового дослідження;
- як ініціювати, планувати та організовувати наукове пізнання психологічних явищ;
- як виявляти здатність до сприйняття та оцінки нових ідей; специфіки та вікової динаміки наукової творчості;

вміти:

- критично і системно оцінювати результати науково-дослідної роботи, визначати перспективи подальших наукових розвідок;
- полілогічно взаємодіяти із широкою науковою спільнотою та громадськістю з проблематики дослідження;

- проявляти вміння наукових комунікацій в організаціях і наукових спільнотах різного типу;
- демонструвати здатність спілкуватися з представниками наукових спільнот різного типу;
- продуктивно працювати в команді, відігравати за потреби провідну роль в організації командної роботи, у тому числі, у міжнародній та мультикультурній групі;
- виявляти навички конструктивної міжособистісної взаємодії, здатність працювати в команді;
- ініціювати, організовувати та проводити наукову дискусію з науковцями, у тому числі, з міжнародних і мультикультурних груп.
- здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел на основі сучасних методологій наукової діяльності та інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій;
- демонструвати розуміння психологічних механізмів виробництва наукових знань в умовах індивідуальної і колективної діяльності;
- знаходити та аналізувати різні джерела з метою отримання наукових знань.

Мета та основні задачі дисципліни.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Психологія наукової діяльності та лідерство в дослідженнях» є розвиток здатності проводити дослідження на відповідному рівні на основі системного наукового світогляду, генерувати нові ідеї (креативність), розробляти та реалізувати інноваційні проекти, включаючи власні дослідження, толерувати невизначеність і доводити унікальність власного наукового пошуку в умовах інформаційного /цифрового суспільства, навчити здобувачів PhD застосовувати компетентності щодо ефективного лідерства та професійної успішності спеціаліста.

Завданнями, що мають бути вирішені в процесі викладання курсу, є надання здобувачам вищої освіти наступних можливостей:

- оволодіння теоретичною базою та методологією психології наукової діяльності та лідерства в дослідженнях»;
- виокремлювати, систематизувати, розв'язувати, критично осмислювати та прогнозувати значущі психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, соціальних груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження, зокрема: виявляти, ставити та вирішувати наукові проблеми у сфері психології; демонструвати здатність до дискурсивного та рефлексивного мислення, аналізу, синтезу, узагальнення;
- працювати над власним розвитком та вдосконаленням, визначати свої професійні можливості та виявляти прагнення до підвищення професійної кваліфікації та професійної мобільності.

Інтегральні компетентності:

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності у сфері менеджменту, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики в сфері аналізу та управління розвитком соціально-економічних систем.

Загальні компетентності:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу, філософського тлумачення, економічного обґрунтування отриманих результатів та розуміння сутності досліджуваних соціально-економічних явищ в процесі розвитку соціально-економічних систем.

Здатність генерувати нові науково-теоретичні та практично спрямовані ідеї (креативність) в сфері аналізу та управління розвитком соціально-економічних систем.

Здатність до педагогічної діяльності щодо організації та здійснення освітнього процесу, навчання, виховання, розвитку і професійної підготовки студентів до певного виду професійно-орієнтованої діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності:

Здатність до ретроспективного аналізу наукового доробку у напрямі дослідження проблем менеджменту соціально-економічних систем, оцінки та синтезу нових та комплексних ідей з питань менеджменту на високому фаховому рівні, що створюють нові знання, з використанням прогресивних методів наукового пошуку.

Здатність у проведенні критичного аналізу різних інформаційних джерел, авторських методик, конкретних освітніх, наукових та професійних текстів у галузі менеджменту, управління та адміністрування, економіки

Здатність до публічної презентації результатів наукового дослідження фундаментального або прикладного спрямування з проблем менеджменту; здатність до спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою в галузі наукової та/або професійної діяльності з метою обговорення дискусійних питань та результатів досліджень.

Здатність брати участь у критичному діалозі, у наукових дискусіях на міжнародному рівні, відстоювати свою власну позицію.

Програмні результати навчання. В результаті вивчення курсу здобувачі мають отримати:

Знання та розуміння змісту та функцій науки як соціального інституту; загальних закономірностей розвитку науки, структури та рівнів наукового пізнання; динаміки науково-технічного розвитку в широкому соціокультурному контексті; специфіки об'єкту і предмету соціально-гуманітарного пізнання; філософсько-методологічних програм та принципів; «людиновимірних» аспектів науки як соціального та когнітивного феномену.

Навички організовувати творчу діяльність та процес проведення наукових досліджень. Навички оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. Спроможність створювати нові знання через оригінальні дослідження, якість яких може бути визнана на національному та міжнародному рівнях. Навички організовувати самоперевірку відповідності матеріалів дисертаційного дослідження встановленими вимогам.

Здатність формулювати концептуальні підходи та цілісне бачення системи сучасного менеджменту. Навички критично сприймати та аналізувати чужі думки й ідеї, шукати власні шляхи вирішення проблеми, здійснювати критичний аналіз власних матеріалів. Спроможність генерувати власні ідеї та приймати обґрунтовані рішення в сфері управління. Спроможність розробляти та реалізовувати наукові проекти і програми в галузі управління та адміністрування в соціально-економічних системах різних масштабів та рівнів.

Структура курсу:

Змістовий модуль 1. Психологічні засади наукової діяльності

Тема 1 Психологічна система наукової діяльності.

Наука як галузь людської діяльності. Методи науки. Інноваційна активність ученого у процесі наукової діяльності. Принципи наукової діяльності за захищеними дисертаційними дослідженнями: самоцінність істини; новизна наукового знання; свобода наукової творчості; відкритість наукових результатів; конструктивний скептицизм. Особливості наукової творчості. Інноваційна активність ученого у процесі написання дисертаційного дослідження.

Тема 2. Особистість науковця.

Вимоги до особистості вченого. Сфери прояву особистості вченого. Особливості наукового мислення. Інтелектуальний капітал. Лідерський потенціал науковця та

психологічні механізми його розвитку. Психологічний портрет ученого. Чинники створення позитивного іміджу вченого.

Тема 3. Психологія наукового співтовариства

Соціально-психологічні особливості організації діяльності в наукових колективах. Наукова школа: сутність, ознаки, типи. Особливості наукової взаємодії в соціальних мережах. Базові наукові ролі: «ерудит», «генератор», «критик». Організаційна культура наукового колективу. Розвиток наукової організації та організаційної культури.

Тема 4. Науково-дослідна діяльність як діяльність малих груп

Феномен «малої групи» у науковій діяльності Психологічна сумісність у науковому колективі. Командний принцип наукової взаємодії. Командні ролі. Професійні деструкції у професійному житті здобувача PhD: емоційного вигорання, перфекціонізм, трудоголізм та прокрастинація. Джерела конфліктів у науковому колективі. Типи конфліктів. Карта конфлікту. Конфліктогени.

Змістовий модуль 2. Психологія лідерства в дослідженнях.

Тема 5. Загальні уявлення про лідерство.

Визначення поняття про «лідерство». Історія дослідження лідерства. Типології лідерів. Співвідношення понять «лідерство» і «управління». Інтелект у лідерстві. Цінності й установки лідера. Фундаментальні засади етичного лідерства.

Тема 6. Дослідження та види лідерства.

Персоналістичний і поведінковий підходи у лідерстві. Ситуаційний підхід у лідерстві. Атрибуційний підхід у лідерстві. Гуманістичний підхід у лідерстві.

Харизматичне лідерство. Трансформаційне і транзакційне лідерство. Інноваційне, автентичне, відповідальне і деструктивне лідерство.

Тема 7. Професійна успішність та її складові.

Професійна успішність: поняття і структура. Особливості саморегуляції в процесі професійної діяльності. Самоменеджмент у процесі професійної діяльності. Комуникативна і конфліктологічна компетентності як складові професійної успішності.

Політика курсу – жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу.

Система оцінювання – оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

для заліку – модуль 1 – 50 % семестрової оцінки; модуль 2 – 50% семестрової оцінки;

Інформаційні ресурси

Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>

Бібліотека ім. В.Г. Короленко. URL: <http://korolenko.kharkov.com/>

Бібліотека ХНТУСГ. URL: <https://library.khntusg.com.ua/>

Електронна бібліотека. URL: <http://lib.meta.ua/>

Студентська електронна бібліотека URL: <http://www.lib.ua-ru.net/>

Нормативно-правова база України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>